

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-2-66-129>

УДК 637.37:334.012.64

Дубинська О.С.

Донбаська державна машинобудівна академія

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ КОМПЛЕКСНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ІНТЕГРОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Анотація. Стаття присвячена актуальним питанням удосконалення традиційної моделі бухгалтерського обліку як засобу інформаційної взаємодії між зацікавленими користувачами в умовах змін, що відбуваються в економіці та суспільстві. Розгляд інтегрованої звітності як нової парадигми звітності дозволить зовнішнім та внутрішнім користувачам надати комплексне уявлення про ключові фактори створення вартості на даний момент і в майбутньому на основі подання набору фінансових і нефінансових показників. В роботі розкрито основний зміст поняття «інтегрована звітність», розглянуто підходи до її складання та структуризації, що дозволило визначити ключові аспекти, що відображаються у інтегрованій звітності. Проте, в роботі також доведено, що складання інтегрованої звітності – це не заключний етап і тому необхідно впровадження методів, інструментів, підходів, які дозволять ефективно аналізувати її дані та створять можливості для прийняття більш обґрунтованих управлінських рішень. На основі поєднання досвіду попередніх дослідників запропоновано методику визначення якості діяльності підприємства за показниками інтегрованої фінансової звітності, завдяки якій стає можливим комплексне оцінювання стану підприємства.

Ключові слова: інтегрована звітність, фінансова звітність, МСФЗ (IFRS), система бухгалтерського обліку, механізм комплексної оцінки, інтегрована фінансова звітність.

Dubinska Olena

Donbas State Machine-Building Academy

IMPROVEMENT OF ENTERPRISE COMPLEX STATE EVALUATION TECHNIQUE BASED ON INTEGRATED FINANCIAL STATEMENT

Summary. In the articles considered pressing questions of improvement of traditional model of record-keeping as to the means of informative cooperation between the interested users in the conditions of changes that take place in an economy and society. The modern state of economy and directions of economic transformations cause the necessity of the use qualitatively of the new going near the management of enterprise present and potential possibilities for the achievement of steady development, prognostication of possible risks and their consequences, determination of ways of minimization of consequences of these risk events. Self aspiring to the appreciation of market value, investment attractiveness and providing of terms of steady development become the near-term aims of development of enterprise. During the last decades there is a tendency of global unitization of the financial reporting. Self permanent increase of social responsibility before society, results in a volume, that enterprises force to create and inculcate in the activity such system of account, that gives necessary information for the estimation of him social and ecological activity. Therefore there is a requirement in the increase of transparency and informing of accounting of enterprise, that induces to further development of the registration system and, as a result, improvement of accounting, construction of her on complex and system principles. Just the same information is given by the integrated accounting that on the modern stage of development of economy did not yet get wide distribution. Consideration of the integrated accounting as a new paradigm of accounting will allow to the external and internal users to give a complex idea about the key factors of creation of cost now and in the future on the basis of presentation of set of financial and unfinancial indexes. Basic maintenance of concept "the integrated accounting" is in-process exposed, going is considered near her stowage and structuring, that allowed to define key aspects that is represented in the integrated accounting. Aspiration of home subjects of manage to enter the international markets up to a point assists popularization and distribution of the integrated financial reporting, bringing in of new investors, improvement of own positions, and also allows complex to expose the different aspects of their activity and provide the deeper use of internal potential. It is also well-proven in-process, that a stowage of the integrated accounting is the not final stage and that is why it is necessary introduction of methods, instruments, approaches that will allow effectively to analyse her data and will create possibilities for the acceptance of more reasonable administrative decisions.

Keywords: Integrated reporting, financial reporting, IFRS, accounting system, integrated assessment mechanism, integrated financial reporting.

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання вимагають постійного формування актуальної обліково-звітної системи, яка зможе задовільнити запити різних груп користувачів з метою прийняття правильних та ефективних управлінських рішень, і, як наслідок, забезпечити нарощування виробничих потужностей підприємств, збереження конкурентоспроможності на існуючих ринках збуту продукції та вихід на нові. На сьогоднішній день головним інструментом для цього є фінансова

звітність, яку складають за вимогами Національних та Міжнародних стандартів. Метою фінансової звітності є висвітлення повної, неупередженої та достовірної інформації про поточний стан і результати діяльності підприємства. Саме завдяки фінансовій звітності стає можливим забезпечити обґрунтованість та дієвість управлінських рішень в умовах ринкової економіки. Результатом аналізу фінансової звітності стає якісна та своєчасна оцінка фінансового стану суб'єктів господарювання, який є передумовою прийняття управлін-

ських рішень щодо функціонування як окремих напрямів господарювання, так і стратегічного розвитку підприємства в цілому. Своєчасна розробка та впровадження заходів, які спрямовані на поліпшення обґрунтованості та зваженості управлінських рішень в довгостроковому періоді, дає змогу підприємствам забезпечити підвищення їх ринкової вартості та розкрити можливості сталого розвитку у довгостроковій перспективі. У той же час дефіцит ресурсів, зміни та постійні флуктуації світової політичної системи призводять до того, що більшість підприємств стикаються зі значними фінансовими труднощами, основу яких становить неефективне формування або розподіл наявних ресурсів: фінансових, інтелектуальних, виробничих, людських; недостатній аналіз ринків збуту та відсутність прогнозування напрямків довгострокового зростання. Сучасний стан економіки і напрямки економічних перетворень викликають необхідність використання якісно нового підходу до управління наявними та потенційними можливостями підприємства для досягнення стійкого розвитку, прогнозування можливих ризиків та їх наслідків, визначення шляхів мінімізації наслідків цих ризикових подій. Саме прагнення до підвищення ринкової вартості, інвестиційної привабливості та забезпечення умов сталого розвитку стають першочговими цілями розвитку підприємства. Протягом останніх десятиліть спостерігається тенденція глобальної уніфікації фінансової звітності. З іншого боку – саме постійне збільшення соціальної відповідальності перед суспільством, призводить до того, що підприємства змушені створювати та впроваджувати у свою діяльність таку систему обліку, яка надає необхідну інформацію для оцінки його соціальної та екологічної діяльності. Тому виникає потреба у підвищенні прозорості та інформативності звітності підприємства, що спонукає до подальшого розвитку облікової системи та, як наслідок, удосконалення звітності, побудови її на комплексних та системних засадах. Саме таку інформацію надає інтегрована звітність, яка на сучасному етапі розвитку економіки ще не отримала широкого розповсюдження, що і обумовлює актуальність обраної теми. Проте важливими є не тільки можливість та передумови складання інтегрованої фінансової звітності, але і методика та інструментарій її обробки і аналізу. Фінансовий стан є ключовим елементом, який зумовлює стратегічний розвиток підприємства та забезпечення сталого розвитку. Але, фінансовий стан – це інтегрований показник, який відбиває тільки один з аспектів діяльності підприємства, а сучасне економічне середовище передбачає багатовекторність, динамічність та складність усіх систем. У зв'язку з цим необхідним стає визначення не тільки фінансового стану, але і формування уявлення про якість діяльності підприємства за фінансовими та не фінансовими показниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Отже питання, які на сьогоднішній день є досить актуальними на сучасних підприємств – це питання щодо раціональності та ефективності використання підходів та методик аналізу фінансового стану підприємства та питання щодо визначення показників інтегрованої звітності та можливостей їх аналізу.

Дослідженню теоретичних питань щодо оцінки фінансового стану підприємств присвячено праці багатьох відомих вітчизняних і зарубіжних вчених: Г. Андреева, М. Білик, І. Бланка, А. Загородного, Г. Кіндрацької, В. Ковальова, М. Лагун, О. Ліснічук, Е. Маркаряна, П. Поповича, І. Сафронської, Е. Стоянової, О. Бездари, Т. Бондарева, С. Демиденко, О. Зігрій, Н. Мізякіна, А. Озеран, О. Петрук, Н. Слободян, Н. Федоронько, В. Потій. Наукові дослідження зазначених науковців свідчать про неоднозначність методичних підходів до аналізу фінансової звітності підприємств, тому що вони у більшості своїй мають обмежену сферу застосування, і в основному спрямовані на виявлення ознак банкрутства, рівня інвестиційної, приватизаційної привабливості, кредитоспроможності. Проблемами фінансового прогнозування та стратегічного аналізу фінансової звітності присвяченні дослідження Є. Брігхема, Т. Головки, С. Сагової, А. Поддєрьогіна, Л. Лахтіонової. В їх роботах розглянуто питання методів та моделей прогнозування фінансових звітів, проте недостатньо висвітлені питання удосконалення методики стратегічного аналізу показників фінансової звітності.

Окремо розглядаються також питання організації підготовки інтегрованої звітності та вирішення проблемних аспектів переходу до такої звітності. Це відображено у роботах К. Безверного, В. Власюк, А. Кравченко, Р. Костирко, В. Євдокимова, С. Легенчука, Д. Грицишена, О. Барішнікова, Ф. Сафанова, В. Жиглей, І. Дземішкевича, В. Томчук, М. Максимчук, В. Костюченко та Н. Богатир.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В опублікованих наукових працях, відсутній єдиний підхід до управління фінансовим станом підприємства. Науковий доробок з цього і суміжних питань можна умовно за основною суттю запропонованих науковцями рішень поділити на два основні напрями: вдосконалення організації управління підприємством в цілому (в тому числі і фінансовим станом); вдосконалення інструментарію управління фінансами підприємства і зовсім відсутній науковий доробок щодо здійснення оцінки стану підприємства на основі інтегрованої фінансової звітності, несистематизований перелік показників, які можливо покласти в основу проведення такого аналізу.

Метою статті є дослідження передумов виникнення концепції інтегрованої звітності та обґрунтування методики визначення на її основі якості діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Загальне поняття інтегрованої звітності було надано Комітетом з міжнародної інтегрованої звітності (IIRC), відповідно до цього документу інтегрована звітність – це «процес, який призводить до подання організацією відомостей, які виражаються у випуску періодичного інтегрованого звіту про створення цінності протягом певного часу. Інтегрований звіт являє собою стислий виклад інформації про те, як стратегії організації, управління нею, її діяльність та перспективи в контексті зовнішнього середовища, допомогли створити цінність в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі» [14]. Для координації дій

фінансових аналітиків Міжнародною радою по інтегрованій звітності (IRC) у 2013 р. було розроблено Міжнародний стандарт з інтегрованої звітності [12], в якому викладено концептуальні засади її формування.

За визначенням керівництва програми з ділової етики Global Reporting Initiative (GRI) «інтегрований звіт – це, насамперед, стратегічний аналіз, тобто практично управлінська звітність, платформа для управління компанією» [12, с. 98]. Комітет з Міжнародної інтегрованої звітності (International Integrated Reporting Committee, IIRC) оголосив своєю метою створення моделі, «що об'єднує і взаємопов'язує два види звітності, фінансову і не фінансову, в одну інтегровану бізнес-звітність. Така модель не означає механічного об'єднання двох звітів, а є результатом більш складного процесу, який виявляє взаємозв'язок між двома «пакетами» інформації; забезпечує необхідний для розуміння, але не зайвий рівень дублювання і крос-посилань і гарантує стратегічний фокус» [17]. Представники компанії «Ernst & Young» надають більш загальне визначення, розглядаючи інтегровану звітність як концепцію, яка була створена щоб краще сформулювати широкий набір вимірників, призначених для вимірювання довгострокової вартості та ролі, яку відіграє організація в суспільстві [4, с. 1]. Найбільш ґрунтовне дослідження поняття «інтегрована звітність» у своїх працях здійснив К. Безверхий та визначив чотири основних напрямки з визначення цього поняття (табл. 1).

Безверхий К.В. дає наступне визначення економічної сутності інтегрованої звітності «це звітність, що включає як сукупність фінансових показників, які входять до складу фінансової звітності, так і розрахункові фінансові показники, які не входять до такої звітності, а також нефінансові показники, які надаються на запит бухгалтерської служби іншими структурними підрозділами підприємства».

Проте, дослідження питань, визначення та впровадження інтегрованої звітності мають досить дискусійний характер. Так, наприклад В. Томчук ідентифікує інтегральну звітність, як новий елемент облікової системи, який спрямовано на виявлення тих аспектів діяльності, які впливають на стратегічну стійкість та довгострокову перспективу.

На думку автора, інтегрована звітність не має чіткої структури, проте необхідними елементами

є: стратегічні звіти, фінансова та нефінансова звітність, результати діяльності підприємства. Головними критеріями інтегрованої звітності вважаються наявність рівноваги між гнучкістю та нормативами; акцентування уваги на інформації, яка стосується створення вартості, а не цільових ринків продуктивності; наявність аналітичних даних про зовнішнє оточення. А головними показниками, які має відображати інтегрована звітність, є вартість, можливості та ризики.

На сьогоднішній день питання щодо порядку складання, форми та можливостей застосування інтегрованої звітності є досить актуальними, як для практики зарубіжних, так і для практики вітчизняних підприємств.

В міжнародній практиці використовуються наступні три підходи до формування стандартизованих звітів:

1. перший підхід, ґрунтується на Глобальному договорі [13] та передбачає складання Звіту про прогрес реалізації принципів Глобального договору;

2. другий підхід базується на системі Глобальної ініціативи зі звітності (GRI), передбачає формування Звіту зі сталого розвитку, який розкриває інформацію про діяльність компанії не тільки в економічній області, але ще й в екологічній, соціальній сферах управління. Враховуючи вимоги четвертого покоління Керівництва GRI 4.0 [16], інтегрована звітність повинна розкривати суттєві аспекти в розрізі складових: економічної – охоплює аспекти економічної результативності, присутності на ринках, непрямого і економічного впливу, практики закупівель; екологічної – розкриває інформацію щодо використання матеріалів, енергії, води, здійснення викидів, скидів та відходів, підтвердження відповідності екологічним вимогам продукції, послуг, транспорту, екологічну оцінку постачальників, механізми подання скарг на екологічні проблеми тощо; соціальної – враховує систему показників щодо практики трудових відносин і забезпечення безпеки праці, дотримання права людини, взаємовідносин з суспільством та відповідальності за продукцію.

3. третій підхід передбачає використання системи IR [17], яка базується на Міжнародному стандарті з інтегрованої звітності та будується на принципах стратегічної спрямованості, орієнтації на майбутнє, структурованості та чіткості

Таблиця 1

Визначення поняття «інтегрована звітність»

Напрямок	Визначення відповідно до напрямку
Інтегрована звітність як нова парадигма	Інтегрована звітність – це нова парадигма (С. Адамс, Т. Бочуля, С. Легенчук), тобто такий напрямок передбачає системні докорінні зміни у звітності підприємств
Інтегрована звітність як форма звітності	Звітність яка включає фінансові та нефінансові показники, що об'єднані в єдиний, чіткий формат (Р. Бучма, О. Волкова, І. Дземішкевич та ін.)
	Звітність, яка формується на принципах стійкого розвитку та відображає стратегічні напрямки розвитку компанії (Т. Давидюк, Ю. Домашевська та ін.)
	Корпоративна звітність підприємств (Р. Костирко, Р. Кузіна та ін.)
Інтегрована звітність як інструмент	Інтегрована звітність, як інструмент діалогу між компанією та зовнішнім середовищем (Є. Петрова, Н. Єршова та ін.)
	Інтегрована звітність, як інструментарій подання результатів діяльності підприємства (О. Морозова, Н. Струк та ін.)
Інтегрована звітність як інформація	Інформація, що сприяє створенню вартості (капіталу) в періоді (О. Осадча, Н. Балашова та ін.)

інформації, врахуванні очікувань зацікавлених осіб, надійності та суттєвості, а також, на відміну від попереднього підходу, стислістю викладання. За цим підходом розширено перелік капіталів (виробничий, людський, фінансовий, соціальний, природний, інтелектуальний) та виділено такі складові: огляд організації та її зовнішнього середовища; управління підприємством; стратегія та розподіл ресурсів; бізнес-модель підприємства; поточна діяльність; перспективи розвитку.

Автори А. Кравченко та В. Шевченко зазначають, що «використання різноманітних стандартів складання інтегрованої звітності в міжнародній практиці є одним із найбільш актуальних та обговорюваних питань» [5]. Ю. Домашенко [14] у складі нормативної звітності виокремлює: фінансову звітність, примітки керівників до фінансової звітності, звіт про стійкий розвиток, звіт про корпоративне управління. П. Куцик та М. Корягін вказують на те, що інтегрована звітність представляє собою складові фінансової звітності, нефінансової звітності та управлінської звітності [11]. П. Атамас та О. Атамас [15] більш ґрунтовно наводять зміст інтегрованої звітності, який на їх думку має складатися з одинадцяти розділів: 1) звернення керівництва до заінтересованих користувачів; 2) характеристика компанії; 3) параметри звітності; 4) корпоративне управління, зобов'язання та взаємодія із зацікавленими сторонами; 5) фінансові показники; 6) економічні показники; 7) показники соціальної діяльності; 8) характеристика економічної діяльності; 9) ризики та можливості; 10) інші суттєві питання; 11) організація внутрішнього та зовнішнього контролю якості звітності. Отже, ця детальна структура, на наш погляд, поки що є найбільш зрозумілою та практично придатною для сучасних економічних реалій.

Незважаючи на те, що використання інтегрованої звітності не є для наших підприємств обов'язковою умовою, проте бажання бути частиною світової економічної спільноти змушує розглядати перспективи впровадження інтегрованої звітності. Але одночасно з цим, мають бути проведені дослідження не тільки щодо впровадження інтегрованої звітності, але й стосовно можливості ефективно аналізувати і розробляти відповідні методи і підходи. У зв'язку з цим, постає питання щодо теоретичного обґрунтування і практичного використання засад аналізу фінансового стану підприємств на основі не тільки фінансової звітності, але й можливостей оцінки факторів нефінансового характеру, суттєвий вплив яких на результати діяльності суб'єктів господарювання доведено неодноразово.

Таким чином, інтегровані звіти можуть випускатися суто для внутрішніх користувачів або можуть бути оприлюднені для всіх зацікавлених осіб, які потребують подібної інформації для прийняття рішень (внутрішніх та зовнішніх). Незважаючи на ряд недоліків інтегрованої звітності, які згодом можливо перетворити на плюси, значна кількість підприємств використовують її на практиці. Використання інтегрованої звітності вітчизняними підприємствами ще не отримало такого поширення, як, наприклад, у Європі. Так, автори [15] зазначають, що 8,3% підприємств публікують окремі нефінансові звіти, 13,2% – на-

дають екологічні та соціальні показники у пояснювальних записках до фінансових звітів. Крім того, існують різні формати інтегрованої звітності, що ускладнює можливість аналізу та порівняння показників. Інтегрована звітність усуває окремі відмінності між фінансовим та управлінським обліком, через те, що інтегрована звітність частково розкриває для широкого загалу ту інформацію, яка традиційно вважалася внутрішньою. Тому вітчизняні підприємства не готові масово оприлюднювати інформацію. Внаслідок цього виникає значна кількість відмінностей між інтегрованою та фінансовою звітністю.

Стають очевидними недосконалі елементи існуючої моделі фінансової звітності:

- на сьогоднішній день фінансова звітність не вирішує поставлених перед нею стратегічних завдань, головним чином через те, що відображає результати минулих подій та відображає тільки вартісні фінансові показники;

- неможливість відобразити належним чином нематеріальні активи, людські ресурси, соціальний капітал, екологічну відповідальність, які на сьогоднішній день є одним з ключових ресурсів у конкурентній боротьбі підприємства на світовому ринку;

- відсутність єдиної думки щодо оцінки активів та зобов'язань. Оцінка за поточною та історичною вартістю викликають суперечності серед вчених-економістів;

- проблеми оцінки та визнання зобов'язань і розкриття інформації про фінансові інструменти.

Отже поява інтегрованої звітності певним чином змінює і саме поняття «фінансовий стан» підприємств. Вже давно у минулому ті часи, коли для визначення ключових параметрів діяльності підприємств було достатньо проведення коефіцієнтного аналізу. Реалії сьогодення свідчать про те, що інтегрована звітність, незважаючи на юридичні та методичні ризики, надає більш розгорнуту перспективу діяльності підприємства, що викликає необхідність формування підходу до визначення комплексного показника, який характеризуватиме якість діяльності підприємства, тобто формування комплексного показника. Таким чином, класичне розуміння та економічний зміст поняття «фінансовий стан» поступово має бути розширено та трансформоване у поняття «якість діяльності» підприємства, що є комплексним поняттям, що виступає результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

М. Корягін зазначає, що «...важливу роль в побудові дієвої системи інтегрованої звітності також відіграє ... формування її прогнозних показників ... (вибору видів прогнозних показників, баз для прогнозування, форм і форматів складання прогнозної звітності тощо)» [18]. Відповідно до систематизованої сукупності показників, що використовують для комплексної характеристики рівня платоспроможності підприємства, серед них, на думку О. Лісінчук, можна виділити три групи показників: показники, що характеризують збалансованість структури активів

підприємства та їх відповідність його поточним зобов'язанням – абсолютна ліквідність, коефіцієнт покриття, питома вага чистого оборотного капіталу в активах, маневреність власного капіталу, та частка оборотних активів; показники, що характеризують ефективність та інтенсивність використання ресурсів підприємства для досягнення своїх цілей та для погашення існуючих зобов'язань: рентабельність активів, оборотність (віддача) активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продажу та покриття виручкою поточних зобов'язань; показники, що характеризують політику управління фінансовою структурою капіталу підприємства та свідчать про його залежність від сторонніх джерел фінансування: фінансова автономія та коефіцієнт незалежності від позичкового капіталу.

На відміну від традиційної фінансової звітності впровадження моделі інтегрованої звітності передбачає включення не фінансових компонентів, що дозволить поліпшити якість і відобразити істотні впливи, наприклад, таких факторів, як навколишнє середовище, соціального і наглядного факторів (environmental, social and governance (ESG)). Тобто відобразити використання природних ресурсів, захисту прав людини і впливу бізнесу на суспільні явища та зміни клімату, відобразити ризики і можливості, а також логічно пов'язати ESG – фактори та фінансові результати. Нова модель розглядається як можливий спосіб отримання більш повної картини діяльності підприємства, що відображає ризики і можливості та більш логічно погоджує воедино фактори ESG і фінансові результати.

Таким чином, поступове впровадження інтегрованої звітності призводить до необхідності обґрунтування та уніфікації для певної галузі переліку показників (що дасть можливість співставності та порівнюваності показників) та інструментів її аналізу (що дасть змогу практичного використання інтегрованої звітності в процесі прийняття управлінських рішень), тому що головними вимогами до нової концепції звітності стають:

- задоволення інформаційних потреб менеджменту для щоденного управління операціями з довгостроковою перспективою;
- відображення взаємозв'язку між не фінансовими факторами та довгостроковими результатами діяльності підприємства, визначення економічної та соціальної цінності бізнесу;
- перенесення акценту у показниках оцінки результатів бізнесу з короткострокових перспектив на довгострокові та системне включення цих показників у процес прийняття рішень.

Автори В. Власюк, А. Синюк, А. Підгірний у своїй роботі обґрунтовують позицію, щодо можливості зниження ступені ризику викривлення інформації завдяки впровадженню важелів фінансового та не фінансового управління. Проте, окрім визначення можливості застосування для такого аналізу моделі М. Беніша, вони не пропонують відображення нетрадиційних показників у звітності. С. Демиденко розглядає стратегічний аналіз фінансової звітності з точки зору побудови прогнозних звітів, головною особливістю є те, що моделі прогнозування фінансової звітності формуються в залежності від різних умов діяльності підприємства. Проте, стратегічний аналіз пропо-

нується також проводити за традиційними показниками фінансової та управлінської звітності, що представляє собою досить складну задачу, яку не завжди можливо вирішити не використовуючи додаткову інформацію.

Фінансова звітність, яка на сьогоднішній день має практично встановлені елементи та форми, неодноразово ставала предметом дослідження, у зв'язку з чим накопичено досить широкий досвід щодо її аналізу та напрямків використання результатів такого аналізу. Наприклад, за традиційною практикою аналізу фінансового стану підприємства виділяють такі загальні методи, як: горизонтальний, вертикальний (структурний), трендовий аналіз, аналіз відносних показників (коефіцієнтів), порівняльний аналіз та факторний аналіз. На практиці для аналізу факторів фінансового середовища підприємств досить широко використовують PEST, SWOT та SWOT-аналіз; аналіз сценаріїв; портфельний аналіз та інше. Для оцінки фінансового стану використовують показники забезпеченості фінансовими ресурсами, платоспроможності, фінансової стійкості, прибутку, рентабельності, оборотності. Для оцінки якості управління фінансами компаній використовуються показники, запропоновані у стандарті з управлінського обліку «Вимірювання ефективності підприємства» (Statement on Management Accounting «Measuring entity performance»; SMA 4D): чистий прибуток і прибуток на акцію; ринкова вартість компанії; рентабельність інвестицій (ROI); залишковий дохід (як модифікований підхід до визначення залишкового доходу можна розглядати економічну додану вартість – EVA); грошовий потік.

Отже, у світовій та вітчизняній теорії та практиці вже накопичений достатній досвід інтегрованої оцінки фінансового стану підприємств. Це такі відомі комплексні показники, як індекс Альтмана, модель Спрингейта, модель Ліса, Ж. Депаляна. Але, головним недоліком зарубіжних моделей аналізу є те, що вони майже непридатні для вітчизняних умов господарювання через їх постійну модифікацію та удосконалення.

Методи оцінки фінансового стану на основі традиційної фінансової звітності є вже досить вивченими та дослідженими [1], а їх модифікація залежить від специфічних умов діяльності підприємства, його галузі господарювання, країни походження. Проте, як відзначає значна кількість науковців, традиційна фінансова звітність не дає повних та вичерпних відповідей і обґрунтувань для прийняття зважених управлінських рішень, а в сучасних умовах господарювання, коли одним з головних питань стає створення додаткової вартості підприємства, формування та утримання конкурентоспроможності на ринку, одним з головних напрямків стає стратегічний розвиток, який потребує більш розширеного інформаційного супроводу, що знаходиться за межами суто фінансової звітності. Тому, актуальними стають поняття формування та використання у практичній діяльності підприємств підходів, інструментів та методів аналізу інтегрованої звітності.

Узагальнюючи існуючі доробки та вимоги міжнародних стандартів, ми вважаємо за доцільне, в основу формування системи показників інтегрованої звітності покласти підхід, який

спрямовано на реалізацію системи глобальної ініціативи та реалізації концепції сталого розвитку, відповідно до якої інтегрована звітність має містити інформацію про різні види капіталу. Тому, виконав аналіз надбання попередніх дослідників, нам було виокремлено шість складових капіталу, які мають бути відображені у інтегрованій звітності (табл. 2).

Проте, головна ціль використання інтегрованої звітності полягає не тільки у використанні її як інструменту упорядкування певного масиву інформації. Її головне призначення – стати дієвим інструментом прийняття рішень.

Висновки і пропозиції. Таким чином, прагнення вітчизняних суб'єктів господарювання виходити на міжнародні ринки певною

Таблиця 2

Основні оціночні аспекти які відображаються у інтегрованій звітності

Основні показники, за якими проводиться оцінка діяльності	Основні форми фінансової та не фінансової звітності	Розкриття інформації
Фінансовий аспект		
Показники, що характеризують ефективність використання власного та запозиченого капіталу (показники фінансового стану)	Звіт про фінансовий стан; Звіт про сукупний дохід; Звіт про рух грошових коштів; Звіт про власний капітал; Примітки до річної фінансової звітності; Капітальні інвестиції, вибуття та амортизація активів; Податкова декларація з податку на прибуток	Інформація щодо активів, зобов'язань та власного капіталу, доходів і витрат, надходження та видатків грошових коштів, складових власного капіталу та ін.
Виробничий аспект		
Показники, що характеризують стан та ефективність використання основного капіталу підприємства, стан та рух виробничих запасів	Звіт про фінансовий стан; Примітки до річної фінансової звітності; Капітальні інвестиції, вибуття та амортизація активів; Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію; Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції	Інформація щодо наявності, складу та руху основних засобів, показників виробництва промислової продукції за видами
Людський (кадровий) аспект		
Показники, що характеризують людський ресурс, витрати на навчання та розвиток персоналу, продуктивність праці, компетенції працівників, результати праці	Звіт з праці; Звіт про умови праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці; Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку; Інформація про зайнятість і працевлаштування громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню; Звіт про зайнятість та працевлаштування інвалідів	Інформація щодо кількості робітників, використання робочого часу штатних працівників, складу фонду оплати праці та інших виплат, стану умов праці, пільг та компенсацій за роботу із шкідливими умовами праці та за особливий характер праці
Інтелектуальний аспект		
Показники, що характеризують інтелектуальний капітал залежать від використовуваних методів його оцінки, тому можуть включати: вартість нематеріальних активів, структуру капіталу, показники прибутку, додану вартість	Звіт про фінансовий стан; Примітки до річної фінансової звітності; Капітальні інвестиції, вибуття та амортизація активів	Інформація щодо стану та руху нематеріальних активів
Природний (екологічний) аспект		
Показники, що характеризують екологічний капітал розділяються на декілька груп: 1) показники, які відображають ефективність операційної екологічної діяльності; 2) показники, які відображають ефективність інвестицій у екологічну діяльність; 3) показники, що відображають ефективність фінансування екологічної діяльності.	Звіт про фінансовий стан; Звіт про сукупний дохід; Примітки до річної фінансової звітності; Звіт про охорону атмосферного повітря; Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі; Поводження з відходами; Податкова декларація з екологічного податку	Інформація щодо результатів екологічної діяльності, викидів шкідливих речовин в атмосферу, водних об'єктів, утворення та утилізації відходів, оцінки витрат на охорону навколишнього природного середовища та ін.
Соціальний аспект		
Показники, що характеризують соціальний капітал, рівень довіри, цінності, інтенсивність взаємодії, правила взаємодії в колективі, соціально-психологічний клімат, стабільність	Звіт про фінансовий стан; Звіт про сукупний дохід; Примітки до річної фінансової звітності; Звіт про травматизм на виробництві; Звіт із праці; Звіт про умови праці, пільги та компенсації; Звіт про заробітну плату за професіями окремих працівників; Звіт про витрати на утримання робочої сили	Інформація щодо складу фонду оплати праці та інших виплат, стану умов праці, пільг та компенсацій за роботу із шкідливими умовами праці та за особливий характер праці та ін.

Джерело: [1; 5; 10; 13; 15]

мірою сприяє популяризації та поширенню інтегрованої фінансової звітності, залученню нових інвесторів, покращенню власних позицій, а також дозволяє комплексно розкрити різні аспекти їх діяльності та забезпечити більш глибоке використання внутрішнього потенціалу. Підготовка звітності та аналіз якості діяльності

підприємства сприятиме уніфікації процесу її складання, вплине на зниження рівня інформаційних ризиків, змістить акцент показників оцінки результатів роботи з короткостроковими на довгострокові, підвищить якість та цінність наданої інформації для прийняття управлінських рішень.

Список літератури:

1. Дубинська О.С. Методичний підхід до аналізу фінансової звітності вітчизняних підприємств. *Молодий вчений*. 2017. № 4(44). С. 658–661.
2. Власюк В.Є., Синюк А.О., Підгірний А.Т. Удосконалення фінансової звітності підприємств з метою підвищення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки. *Економічний аналіз* : Зб. наук. праць Тернопільського національного економічного університету. Тернопіль, 2016. Том 26. № 1. С. 136–143.
3. Максимчук М.О. Організаційні аспекти підготовки інтегрованої звітності відповідно до міжнародного стандарту «Інтегрована звітність». *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія Економічні науки*. 2016. № 4. С. 76–84.
4. Томчук В.В. Інтегрована звітність: новий етап у еволюції бухгалтерського обліку. *Фінанси, облік, банки*. 2017. № 1(22). С. 170–180.
5. Кравченко А.С., Шевченко В.О. Можливості використання інтегрованих показників оцінювання фінансового стану підприємства. URL: <https://docplayer.net/62464328-Mozhlyvosti-vikoristannya-integrovanih-pokaznykiv-otsynuyvannya-finsanovogo-stanu-pidpriemstva.html>
6. Безверхій К.В. Інтегрована звітність підприємства: економічна сутність поняття. *Науковий вісник національної академії статистики, обліку і аудиту*. 2016. № 4. С. 43–58.
7. Потій В., Волянська А. Інтегровані методики оцінки фінансового стану підприємства: теорія і практика. *Ринок цінних паперів України*. 2012. № 12. С. 51–58.
8. Толпежніков Р.О. Сутність та методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства. URL: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/6155/%D1%81.%20277.pdf?sequence=1>
9. Зигрій О.В. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі показників звітності: розрахунковий підхід. *Інноваційна економіка*. 2014. № 3. С. 243–249.
10. Костирко Р.О. Перспективи міжнародної інтегрованої звітності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2014. № 794. С. 181–187.
11. Корягін М.В., Куцик П.О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2016. 276 с.
12. Integrated reporting: financial analysts' perception. URL: <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2016/02/Integrated-Reporting-Financial-Analysts-Perception.pdf>
13. Глобальний договір ООН Звіт про результати kpmg.ua. URL: https://www.kpmg.com/UA/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/KPMG_in_Ukraine_Communication_on_Progress_2011_UKR.pdf
14. Домашенко Ю.В. Інтегрована звітність: вдосконалений облік операцій як показник ефективності діяльності. *Економічний вісник*. 2013. № 1. С. 65–72.
15. Атамас П.Й., Атамас О.П. Інтегрована корпоративна звітність: проблеми впровадження. *Академічний огляд*. 2015. № 1(42). С. 78–85.
16. Руководство по отчетности в области устойчивого развития G4. URL: <https://www.globalreporting.org/resource/library/Russian-G4-Part-Two.pdf>
17. Международный стандарт интегрированной отчетности. URL: http://edu.inesnet.ru/wp-content/uploads/2014/05/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf
18. Пушкар А.И., Гаркин В.В. Показатели и меры оценки качества информационных систем предприятия. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 7(157). С. 524–533.
19. Лісничук О.А. Комплексна оцінка платоспроможності машинобудівних підприємств: методологічний і прикладний аспекти. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2014. № 1. С. 106–114.

References:

1. Dubynska O.S. Metodychnyi pidkhyd do analizu finansovoi zvitnosti vitchyznianskykh pidpriemstv. *Molodyi vchenyi*. 2017. № 4(44). S. 658–661.
2. Vlasiuk V.Ye., Syniuk A.O., Pidhirnyi A.T. Udoskonalennia finansovoi zvitnosti pidpriemstv z metoiu pidvyshchennia investytsiinoi pryvablyvosti vitchyznianskoi ekonomiky. *Ekonomicznyy analiz* : Zb. nauk. prats Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. Ternopil, 2016. Tom 26. № 1. S. 136–143.
3. Maksymchuk M.O. Orhanizatsiini aspekty pidhotovky intehrovanoi zvitnosti vidpovidno do mizhnarodnoho standartu «Intehrovana zvitnist». *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriiia Ekonomichni nauky*. 2016. № 4. S. 76–84.
4. Tomchuk V.V. Intehrovana zvitnist: novyi etap u evoliutsii bukhhalterskoho obliku. *Finansy, oblik, banky*. 2017. № 1(22). S. 170–180.
5. Kravchenko A.S., Shevchenko V.O. Mozhlyvosti vykorystannia intehrovanykh pokaznykiv otsiniuvannia finansovoho stanu pidpriemstva. URL: <https://docplayer.net/62464328-Mozhlyvosti-vikoristannya-integrovanih-pokaznykiv-otsynuyvannya-finsanovogo-stanu-pidpriemstva.html>
6. Bezverkhii K.V. Intehrovana zvitnist pidpriemstva: ekonomichna sutnist poniattia. *Naukovyi visnyk natsionalnoi akademii statystyky, obliku i audytu*. 2016. № 4. S. 43–58.
7. Potii V., Volianska A. Intehrovani metodyky otsinky finansovoho stanu pidpriemstva: teoriia i praktyka. *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy*. 2012. № 12. S. 51–58.
8. Tolpezhnikov R.O. Sutnist ta metodyka otsiniuvannia finansovoho potentsialu pidpriemstva. URL: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/6155/%D1%81.%20277.pdf?sequence=1>

9. Zyhrii O.V. Kompleksna otsinka finansovoho stanu pidpriemstva na osnovi pokaznykiv zvitnosti: rozrakhunkovy pidkhid. *Innovatsiina ekonomika*. 2014. № 3. S. 243–249.
10. Kostyrko R.O. Perspektyvy mizhnarodnoi intehrovanoi zvitnosti. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku*. 2014. № 794. S. 181–187.
11. Koriahin M.V., Kutsyk P.O. Problemy ta perspektyvy rozvytku bukhhalterskoi zvitnosti : monohrafiia. Kyiv : Interservis, 2016. 276 s.
12. Integrated reporting: financial analysts' perception. URL: <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2016/02/Integrated-Reporting-Financial-Analysts-Perception.pdf>
13. Hlobalnyi dohovor OON Zvit pro rezultaty kpmg.ua. URL: https://www.kpmg.com/UA/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/KPMG_in_Ukraine_Communication_on_Progress_2011_UKR.pdf
14. Domashenko Yu.V. Intehrovana zvitnist: vdoskonalenyi oblik operatsii yak pokaznyk efektyvnosti diialnosti. *Ekonomichnyi visnyk*. 2013. № 1. S. 65–72.
15. Atamas P.Y., Atamas O.P. Intehrovana korporativna zvitnist: problemy vprovadzhennia. *Akademichnyi ohliad*. 2015. № 1(42). S. 78–85.
16. Rukovodstvo po otchetnosti v oblasti ustojchivogo razvitiya G4. URL: <https://www.globalreporting.org/resource/library/Russian-G4-Part-Two.pdf>
17. Mezhdunarodnyj standart integrirovanoj otchetnosti. URL: http://edu.inesnet.ru/wp-content/uploads/2014/05/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK.docx_en-US_ru-RU.pdf
18. Pushkar A.I., Garkin V.V. Pokazateli i mery ocenki kachestva informacii sistem predpriyatiya. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2014. № 7(157). S. 524–533.
19. Lisnichuk O.A. Kompleksna otsinka platospromozhnosti mashynobudivnykh pidpriemstv: metodolohichni i prykladnyi aspekty. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy (ekonomika, pravo)*. 2014. № 1. S. 106–114.